

Az iskola a légoltalom szolgálatában

A nemzetvédelmi szempontból olyan fontos légoltalmi ismereteket az egész lakosságnak el kell sajátítania a saját jól felfogott érdekében. A közép- és középfoku iskolákban már 1936-ban elrendeltetett a légoltalom nevelése, most bevonult a népiskolai s a vele kapcsolatos többi népoktatási intézményekbe is.

A népiskolai légoltalmi nevelést a kiadott Vezérfonál van hivatva irányítani, amelyet minden iskola megkapott. Szükségesnek látszik ezért, hogy a népiskolák légoltalmi neveléséhez kiadott Vezérfonállal e helyen is foglalkozunk.

A Vezérfonál szerint *a népiskolai légoltalmi nevelés célja*: a védekezés módjának gyakorlásával történő elsajátítása, továbbá a tudatos védekezéshez szükséges és a tanulók szellemi fejlettségéhez mért tárgyi ismeretek megtanítása. E célt a népiskola természetesen csak akkor érheti el, ha eddigi tanítási anyagát és nevelő tevékenységét minden vonatkozásban átszövi a légoltalom fontosságára vonatkozó ismeretekkel s nem mint az új idők követelte új ismerettöbbletet tekinti, amit a tanulóknak át kell adnia.

Meg kell értetni a tanulókkal, hogy a háború még mindig nem a múlté, s mint ezeréves multunkban annyiszor volt rá szükségünk önvédelmünk, mások hatalmaskodása vagy terjeszkedési vágyának visszaszorítása szempontjából, ma sem lehetünk meg nélküle s a Trianonban bennünket ért igazságtalanságot is jórészen csak magunk, a magunk erejével tudjuk igazsággá változtatni!

A jövő háborúja azonban nemcsak az egymással szemben álló katonaság küzdelme lesz, mint volt a multban, kiterjed hatása a városok, falvak népére is kivétel nélkül. E háborúra tehát nemcsak a harcoló katonákat, hanem a mögöttes országrész egész lakosságát, nőket, gyermekeket, öregeket is elő kell készíteni, ki kell oktatni.

A jövő háborúját nemcsak a szárazföldön és vizen vivják meg, hanem a levegőben is, ez utóbbi harcnak legfőbb eszköze pedig a repülőgép, amely félelmesebb minden eddig ismert harciesszernél. Félelmissé teszi elsősorban nagy sebessége: egyetlen óra alatt csonka hazánk bármely városa elérhető a határról! De félelmissé teszik egyéb tulajdonságai is: hirtelen felemelkedhet, mire észre vesszük, már fejünk fölött van, eltűnik szemünk elől a felhők közé, éjjel s nappal egyaránt támadhat, nincs pályához, uthoz kötve, ezért irányát s magasságát könnyen megváltoztathatja, több embert, s igen sok pusztító esz-

közt — ágyut, gépfegyvert, bombát — vihet magával, mivel teherbírása 2—3 tonna is lehet.

E veszedelmes fegyvernem hatásának elhárítása elsősorban a katonai repülőgépek feladata. Mig azonban a körülöttünk lévő államok egyre-másra készítik új harci repülőgépeiket, nekünk a trianoni békében szigorúan eltiltották ilyenek alkalmazását s használatát. De egy ellenséges repülőátmadást még a jól felszerelt s harci repülőgépekkel bőven ellátott hatalmak seregei sem tudnak mindig sikeresen elhárítani, legföljebb könnyű és gyors vadászipülőgépek segítségével, léghárító ágyuikkal akadályozni tudják az ellenség támadásának sikerét s visszatérésre kényszerítik őket.

Ezért fontos a magyar polgári lakosság alapos és lelkiismeretes légoltalmi kiképzése, amire törvény is kötelez mindnyájunkat. (»1935:XII. tc.: minden tizennegyedik életévét betöltött magyar állampolgár hatvanadik életévének betöltéséig — nemre való tekintet nélkül — a légitámadás elleni védekezésben, alkalmasságának megfelelő személyes szolgálat teljesítésére és e végett a kiképzésben és gyakorlatokon való részvételre lehet kötelezni.«)

Nagyon helyesen intézkedik a törvény, mert ha okosan védekezünk, nem vesz erőt rajtunk semmiféle légi támadás. Hogy azonban okosan védekezhessünk, ismernünk kell a fenyegető veszedelmet.

Mivel az ellenség leggyorsabb harcieszköze a repülőgép, természetesen ezt használja először a polgári lakosság megfélemlítésére s a harcoló katonaság erejének megbénítására. Ebben elsőrendű szerepe van a bombázó repülőgépeknek, amelyek pillanatok alatt megjelenve, lán-gokba boríthatnak városokat és falvakat, borzalmas pánikot idézve elő a védtelen és szervezetlen lakosságban.

A gyujtogatással az ellenségnek az a célja, hogy a nagyobb városok és általában a sűrűn lakott helyek épületeit — gyárakat, hivatalokat, laktanyákat, pályaudvarokat, víztornyokat, villany- és gázgyárakat, hidakat, raktárakat, közművek telepeit, stb. —, vagy nagyobb majorságok, érő gabonát ringató gabonaföldek értékeit tömegtüzzel árassza el s ha lehetséges, elpusztítsa, mert ezzel megtöri a polgári lakosság ellenállását. Ha pedig a támadással sikerült az ellenségnek akár anyagi, akár erkölcsi célt elérnie, vagy megközelíteni, úgy a gyujtóbombák hatásukban tulszárnyalják a gázbombákat is.

A gyujtóbombák általában kétfélék: vannak nagyobbak (1—5 kg), ezeket nagyobb célok (gyárak, erőműtelepek, lőszer- és egyéb raktárak, stb.) ellen használják, míg a kisebbeket (0.2—1 kg) általában nem védett célok

(házak, majorságok, érett gabonaföldek, szérüskertek, stb.) felgyújtására használják.

Ugyanilyen veszedelmes a gázzal töltött, ugynevezett gázbomba is, amely alakra ugyanolyan, mint a robbanóbomba, jellemzője azonban az, hogy nem hatol mélyen a földbe. Gázt azonban többféleképpen alkalmazhat az ellenség bizonyos terület elárasztására. Így a gázbombák vetésén kívül alacsonyán szálló repülőgépről való permetezéssel is.

A gázbombák s általában mindenféle gáztámadás ellen legbiztosabb védőszer a gázálarc s a gázbiztos óvóhely.

A népiskolák számára kiadott Vezérfonalnak az a célja, hogy az iskolai légvédelmi eljárás anyagát és begyakorlásának módját megszabja. Ezért az I. és II. osztályban a légvédelmi utalásokat a beszéd- és értelemgyakorlat körébe utalja, ugyszintén a játékok körébe. A III. osztályban a háborúról, a repülőgépekről, azok felhasználhatóságáról, fajairól kell ismertetést nyújtani. A IV. osztály anyaga már áttér a légvédelem és légoltalom ismertetésére, a légvédelmi riadó, elsötétítés, tűzoltás ismertetésére és gyakorlására. Az V. osztályban a légitámadás eszközeit, célját, a riasztást és elsötétítést, a harcászatok hatását veszi fel anyagnak. Előírja az egyéni gázvédelem eszközeinek ismertetését, óvóhely bemutatását, a harcászati sérülések esetén nyújtandó első segítség nyújtás ismertetését, míg a VI. osztályban a repülőbombák tüzeesebb ismertetését, a harcászatok fajait, községek, falvak légoltalmának megszervezését, a gázálarc ismertetését és használatát, a segélynyújtási gyakorlatokat, s végül a hat évi anyag összefoglalását írja elő.

A légoltalmi oktatás mindig a tanév első harmadában történik, mégpedig a III. és IV. osztályban 6—6, az V. és VI. osztályban 8—8 órában, a testnevelési órák keretében összefüggő tárgyi egységként.

Igen hasznos a Vezérfonal tájékoztató része, amelyben részletes utmutatás van az egyes osztályok anyagának feldolgozására nézve. Külön felsorolja a Vezérfonal az egyes tanítási tárgyak keretében kapcsolható légoltalmi nevelés eseteit, kezdve az I. osztálytól végig, minden lehető tantárgynál. Foglalkozik végül a közös gyakorlatokkal (riasztás, légzés visszafartás, csökkentett légzés, gázálarc gyors és helyes felöltése, stb.).

A népiskolai légoltalmi kiképzés nagy hiányt pótol s közvetlenül s közvetve is jelentős hatása lesz lakosságunk légoltalmi kiképzésében. Közvetlenül azért, mert a tanulók már iskolabajárásuk első idejétől kezdve utmutatást nyernek ennek az új harcmódnak mibenlétéről s az

ellene való hathatós védekezésről, de közvetett hatása is lesz, mégpedig az, hogy a gyermekek révén a szülők is bekapcsolódnak a légvédelmi munkába, s gyermekeiken át ismerik meg annak életbevágó fontosságát és szükségességét.

(W. L.)

A magyar nyelv védelmében!

A nyelv a műveltséggel fejlődik. Fejletlen népek nyelve is fejletlen, kezdetleges. (Megemlítjük, hogy a finnugor alapnyelv szavai is, de minden más alacsony fokon álló nép nyelvének szavai is eredetileg csak névszók voltak. A történet és állapotot kifejező igék és ragozások [igemódok, igeidők] későbbi fejlődés eredménye.) Művelt népnek a nyelve hosszú fejlődés eredménye. A nyelv ugyanis, mint az illető nyelvközösség egyik folyamatos lelki és testi életnyilvánulása, történeti jelenség, apáról fiúra, nemzedékről nemzedékre hagyományozódik, a nyelvközösség ajkán él, az étellel fejlődik és ebben a fejlődési folyamatban folytonosan változik. Csak a kihalt népek nyelve nem változik már.

Hogy mennyire megváltozik ennek a fejlődésnek folyamán a nyelv, azt szembeszökően igazolhatjuk a nyelv régebbi koráiból származó nyelvemlékekkel. Ez a változás évszázadok folyamán egészen a felismerhetetlenségig fokozódhat. (Például a legrégebb (a XIII. szd. elejéről való) szöveges nyelvemlékünknek, a Halotti Beszédnek bevezető mondata: *Liatuoc feleym zumtuchel mic vogmuc isa pur et chomuv vogmuc* (=látjátok feleim szemetekkel, mik vagyunk, bizony por és hamu vagyunk). Mennyire megváltozott a szavak hangalakja! Pedig 700 év a nyelv életében nem is olyan hosszú idő.

Megváltozik idővel elsősorban a *szókincs*. Őseink kevés szóval érték be; ma már 150.000-nél többre becsülik nyelvünk szavainak számát. A változás során sok szó elévül, kivesz (például *apol*=csókol; *fiol*=mostohafiu; *verő*=kalapács; *böngye*=a tökén vagy fán felejtett gyümölcs; *ir*=gyökér, ma is *irmag*; *kaszab*=mészáros; ma is: *kaszabol*; *or*=tolvaj, ma is: *orgazda*, *orgyilkos*, *orosz*, stb.).

Viszont a szavak elavulása, lassu kiveszése mellett